Adroddiad i'r	Cabinet
Dyddiad y cyfarfod	23 Mai 2023
Aelod / Swyddog Arweiniol	Y Cynghorydd Gwyneth Ellis, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol / Steve Gadd, Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Awdur yr adroddiad	Steve Gadd, Pennaeth Cyllid ac Archwilio
Teitl	Adroddiad Ariannol (Sefyllfa Ariannol Derfynol 2022/23)

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r Cabinet wedi derbyn adroddiadau monitro rheolaidd drwy gydol y flwyddyn ariannol ynglŷn â pherfformiad gwariant yn erbyn y gyllideb a'r arbedion y cytunwyd arnynt ar gyfer 2022/23. Mae'r adroddiad hwn yn manylu ar y sefyllfa derfynol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Mae drafft cyntaf y Datganiad Cyfrifon Blynyddol ar gyfer 2022/23 ar y trywydd cywir i gael ei gyflwyno i'r archwilwyr allanol cyn ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Medi er gwybodaeth. Ar ôl ymgynghori ag Archwilio Cymru a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, y bwriad ar hyn o bryd yw bod y cyfrifon archwiliedig wedyn yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym mis Ionawr 2024 i'w cymeradwyo'n ffurfiol.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

I roi gwybod am y sefyllfa refeniw derfynol a chymeradwyo'r dull arfaethedig o drin balansau.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Bod Aelodau'n nodi'r sefyllfa refeniw derfynol ar gyfer 2022/23.

3.2 Bod Aelodau'n cymeradwyo'r driniaeth arfaethedig o gronfeydd wrth gefn a balansau fel y manylir yn yr adroddiad ac yn Atodiadau 1 a 2.

3.3. Bod Aelodau'n nodi manylion y trosglwyddiadau i'r Cronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd ac allan ohonynt fel y nodwyd yn Atodiad 3.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Manylir ar ffigurau'r Sefyllfa Refeniw Derfynol yn Atodiad 1, ynghyd â'r driniaeth arfaethedig o falansau gwasanaeth diwedd blwyddyn. Crynhoir y pwyntiau allweddol isod:

- Mae'r sefyllfa derfynol gyda chyllidebau corfforaethol a gwasanaeth (gan gynnwys gorwariant o £3.509m gan ysgolion) yn orwariant o £5.095m.
- Ac eithrio ysgolion, y sefyllfa yw gorwariant o £1.585m.
- Ar yr ochr ariannu, roedd diffyg bychan iawn o £0.019m yn y gyfradd gasglu bresennol ar gyfer Treth y Cyngor.
- Canlyniad hyn oedd gorfod defnyddio £1.604m o arian wrth gefn na chafodd ei glustnodi er mwyn ariannu'r gorwariant net.

Yng nghyllideb 2022/23 roedd gofyn dod o hyd i arbedion gwasanaeth ac arbedion effeithlonrwydd o £0.754m a chymerir bod y rhain wedi eu cyflawni.

4.2 Ysgolion – Roedd y gyllideb y cytunwyd arni gan y Cyngor ar gyfer 2022/23 yn cynnwys cyfanswm buddsoddiad ychwanegol net o ychydig dros £4.4 miliwn yng nghyllidebau dirprwyedig ysgolion (heb gynnwys cynnydd i grantiau gan Lywodraeth Cymru). Bydd gwerth £8.939m o falansau ysgolion yn cael eu dwyn ymlaen i 2023/24, sy'n cynrychioli gostyngiad o £3.509m yn y balans a ddygwyd ymlaen i 2022/23, sef £12.448m. Bydd cydweithwyr Addysg a Chyllid yn gweithio'n agos i helpu i sicrhau bod y balansau hyn yn cael eu defnyddio mewn modd amserol ac effeithiol. Mae manylion y sefyllfa balansau ysgolion yn **Atodiad 2**.

4.3 Cyllidebau Corfforaethol – Mae prif elfennau'r tanwariant o £2.203m yn ymwneud â nifer o ffactorau yr adroddwyd yn eu cylch wrth y Cabinet drwy'r flwyddyn. Fodd bynnag, mae mwyafrif y tanwariant yn ymwneud â chyllidebau arian at raid sy'n cael eu cadw'n ganolog ar gyfer effaith barhaus bosibl Covid, setliadau cyflog, pwysau chwyddiant a Chyfraddau Busnes. Mae'r cynnydd yn y tanwariant o'r hyn a adroddwyd ym mis Mawrth

yn ymwneud yn bennaf ag ad-daliadau a gafwyd oherwydd ail werthuso Cyfraddau Busnes a chostau pensiwn is.

4.4 Sefyllfa Ariannol Derfynol Gwasanaethau – Fel y cytunwyd yn yr hydref, oherwydd y sefyllfa gyffredinol mewn gwasanaethau ac argaeledd cronfeydd corfforaethol, cynigir nad yw gwasanaethau'n dwyn unrhyw danwariant ymlaen i helpu i gyflawni'r strategaeth cyllideb gyffredinol a helpu i ariannu gorwariant gwasanaethau eraill. Dangosir sefyllfa gwasanaethau yn **Atodiad 1**.

4.5 Mae **Atodiad 3** yn rhoi manylion llawn y trosglwyddiadau i mewn i **Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd** ac allan ohonynt. Mae'r rhan helaeth o'r symudiadau wedi'u cynnwys yn y gyllideb neu wedi'u cymeradwyo yn sgil adroddiadau monitro blaenorol i'r Cabinet. Dylid nodi bod yr holl gronfeydd wrth gefn yn cael eu hadolygu fel rhan o'r broses gyllidebu flynyddol.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y Cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol yn sylfaen i waith ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Cyllideb refeniw net y Cyngor ar gyfer 2022/23 oedd £233.696m. Y sefyllfa derfynol ar gyllidebau corfforaethol a gwasanaethau oedd gorwariant net o £1.585m (1% o'r gyllideb refeniw net ar gyfer y meysydd hynny). Gan ystyried cyllid ac ysgolion, roedd yr amrywiant ar gyfanswm y gyllideb yn orwariant o £5.114m (2.2% o'r gyllideb refeniw net). Mae'r gorwariant net yn cynnwys £3.509m o orwariant mewn ysgolion, sy'n cael ei ddwyn ymlaen ar wahân. Roedd y sefyllfa gyffredinol yn gofyn am ddefnyddio £1.604m o gronfeydd wrth gefn na chafodd eu clustnodi er mwyn ariannu'r sefyllfa gorwariant net.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

Cafodd Asesiadau o'r Effaith ar Les ar gyfer y cynnydd yn Nhreth y Cyngor eu cyflwyno i'r Cyngor ar 25 Ionawr 2022.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, cafodd proses y gyllideb ei hystyried gan y Tîm Arwain Strategol, cyfarfodydd Briffio'r Cabinet, Arweinwyr Grŵp a chyfarfodydd Briffio'r Cyngor. Mae'r Fforwm Cyllideb Ysgol hefyd wedi'i gynnwys yn y cynigion drwy gydol y flwyddyn. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Ariannol

Mae lefel sylweddol y gorwariant ar draws y gwasanaethau yn bryder mawr yn y flwyddyn bresennol ac ar gyfer y tymor canolig. Rydym wedi buddsoddi'n sylweddol yn y meysydd gwasanaeth penodol hyn dros y blynyddoedd diwethaf, a disgwylir y bydd yr angen hwnnw'n parhau. Fodd bynnag, croesewir y ffaith bod pob gwasanaeth wedi adolygu gwariant ac incwm yn eu meysydd i helpu i liniaru'r gorwariant hwn yn y gyllideb yn ystod yr hydref a bod y sefyllfa derfynol yn gyffredinol yn unol â'r monitro yn ystod y flwyddyn yn dilyn yr ymarfer hwnnw. Mae'r materion hyn, ynghyd â phwysau chwyddiant drwy'r holl wasanaethau, yn dod yn fwyfwy anodd eu hariannu wrth i'n cyllid fethu dal i fyny â'r pwysau o ran chwyddiant, gwasanaethau a demograffeg. Mae'r camau a gymerwyd yn ystod y flwyddyn i helpu i leihau'r pwysau cyffredinol yn golygu ein bod wedi gallu ariannu'r gorwariant o gronfeydd wrth gefn na chafodd eu clustnodi wrth gadw lefelau'r cronfeydd hynny uwchben £5m, sy'n lefel ddarbodus i ymdopi â phwysau ariannol na ellir ei ragweld.

Er bod balansau ysgolion wedi lleihau yn ystod y flwyddyn ariannol hon, maent yn parhau ar lefelau uchel yn hanesyddol. Fodd bynnag, mae'n debygol y bydd ysgolion yn wynebu heriau ariannol sylweddol yn 2023/24 a 2024/25 a disgwylir i'r balansau hyn syrthio eto yn y blynyddoedd hynny.

Mae gan y Cyngor broses gyllidebol gadarn sy'n helpu i nodi'r pwysau hyn ac arbedion a dulliau ariannu a fydd yn helpu i gynnal cyflwr ariannol y Cyngor i'r dyfodol.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae’n parhau i fod yn gyfnod heriol iawn yn ariannol ac mae ansicrwydd yn parhau mewn perthynas â’r cynnydd parhaus mewn chwyddiant, a strategaeth ariannol Llywodraeth y DU wrth ymdrin ag effaith ariannol hirdymor yr ymateb i Covid a’r argyfwng costau byw ar gyllid cyhoeddus. Cafodd Strategaeth Ariannol Tymor Canolig, oedd yn rhoi ystod o ragolygon ariannol a chrynodeb o Strategaeth y Gyllideb ar gyfer 2024/25 a thu hwnt, ei chyflwyno i’r Cabinet ym mis Ebrill. Mae hwn yn sail i’r dull rheoli risg.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

O dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae’n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau i weinyddu eu materion ariannol yn briodol.